

EU & Projekt

J.nr. 21-2711-000011

Ref. KAFIGE

Den 2. september 2021

Høringsnotat vedr. ekstern høring af bekendtgørelse om tilskud til rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning		
	Bemærkninger	Opfølgning
1.	Landbrug og Fødevarer	
1.1.	<p>Forudsigelighed og planlægning og kommunikation</p> <p><i>Ansøgningsrunden fastlægges fra 1. oktober 2021 - til den 14. december 2021. Ansøgere bør i god tid forud for åbning kunne opnå et klart billede af indhold og timing af kommende ordninger.</i></p> <p><i>Det bemærkes, at kortgrundlag med arealer med overdrev med høj naturværdi og nationalparker i Danmark med høj naturværdi ikke var klar, da ordningen blev sendt i høring. Det er vigtigt af hensyn til planlægning og forudsigelighed for ansøgerne, at ansøgningsgrundlaget er kendt og tilgængeligt i god tid forud for ordningens åbning.</i></p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at bekendtgørelsen vil blive kundgjort et par uger inden ikrafttrædelse, hvorfor ansøgerne vil have god mulighed for at sætte sig ind i kortgrundlaget forud for ordningens åbning i oktober.</p>
1.2.	<p>Prioritering</p> <p><i>Landbrug & Fødevarer går ind for en målretning af midler, men vurderer samlet set, at det nuværende pointsystem i ordningen er unødigt kompliceret. Vi anbefaler derfor en forenkling som tager udgangspunkt i at sikre en effektiv og målrettet indsats på de mest værdifulde arealer først.</i></p> <p><i>Prioritering ud fra de særligt udpegede Natura 2000 områder er i princippet fornuftig, men sikrer i sin nuværende form ikke græsning af de mest værdifulde naturarealer i Danmark. Udpegningen er mangelfuld og ikke revideret</i></p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen arbejder videre med en revision og forenkling af den nuværende prioriteringsmodel.</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan i forhold til udpegningsgrundlaget oplyse, at Miljøministeriet er ressortansvarlig for habitatbekendtgørelsen, hvor de særlige Natura 2000-udpegninger fremgår. Landbrugsstyrelsen vil gå i dialog med Miljøministeriet med henblik på en</p>

<p><i>siden 2015 og mange steder fremstår de udpegede områder meget små og fragmenterede, hvilket betyder at det kan være svært at leve op til kravet om at 50 pct. af et projektområde skal ligge inden for de særlige udpegninger. Det er derfor meget beklageligt, at både Miljøministeriet, der er ansvarligt for de særlige udpegninger og Landbrugsstyrelsen, som ansvarligt for tilskudsordningen, overfor Landbrug & Fødevarer har tilkendegivet, at man ikke har nogen planer om at revidere de særlige udpegninger.</i></p> <p><i>Man har endvidere fastholdt en model, hvor rydningsprojekter prioriteres forud for projekter med forberedelse til afgræsning, hvilket potentielt kan fjerne fokus fra afgræsning af arealer, der ikke forudsætter rydning eller skabe incitament til rydning af arealer, selv om det ikke nødvendigvis i det konkrete tilfælde vil være biodiversitetsfremmende. Der bør derfor ske en revision af pointsystemet, men henblik på at imødegå disse udfordringer.</i></p> <p><i>Generelt bør ordningen gentænkes i forhold til rydningsprojekter. Nyere forskning viser, at gamle krat kan indeholde meget høj og unik biodiversitet lige som ældre træer, fodposer m.v. også kan have store naturværdier tilknyttet. Det kan derfor i nogle tilfælde være i strid med formålet med ordningen, hvis der gives tilskud til rydning af sådanne værdifulde bevoksninger. Der bør blandt andet tages højde for dette i forbindelse med den meget tiltrængte revision af de særligt udpegede Natura 2000-områder ligesom det kan overvejes i forbindelse med tilsagn til rydning, at et tilsagn skal følges af en faglig anbefaling.</i></p> <p><i>Ligesom tidligere år tildeles naturtyperne rigkær, kildevæld og overdrev flere point end de øvrige naturtyper. Kildevæld kan være skrøbelige habitater, hvor græsning i nogle tilfælde kan være problematisk. Alligevel vægtes græsning af kildevæld højere end græsning af overdrev, som er en naturtype, der kun eksisterer i kraft af græsning. Samtidig kan det undre, at andre naturtyper,</i></p>	<p>drøftelse af hvorvidt en revision af udpegningsgrundlaget vil være muligt.</p> <p>I forhold til bemærkningen om, at prioriteringsmodellen prioriterer rydningsprojekter forud for projekter med forberedelse til afgræsning, kan Landbrugsstyrelsen oplyse, at prioriteringen er fastlagt i det danske landdistriktsprogram. Se punkt 8.2.2.3.4.7. i landdistriktsprogrammet. På nuværende tidspunkt er det ikke muligt at ændre på landdistriktsprogrammet, men Landbrugsstyrelsen vil medtage bemærkningen i det videre arbejde for at forbedre ordningen.</p> <p>I forhold til rydningsprojekter finder Landbrugsstyrelsen ikke grundlag for at ændre på ordningen. Landbrugsstyrelsen har til ansøgningsrunden i 2021 ændret ordningen og indskrænket muligheden for rydning til kun at omfatte de særligt udpegede Natura 2000-arealer til rydning, som hviler på Miljøministeriets vurdering af arealer, der bør ryddes.</p> <p>I forhold til projekter med forberedelse til afgræsning er Landbrugsstyrelsen enig i, at pointsystemet bør ændres. Landbrugsstyrelsen vil gå i dialog med Miljøministeriet om det faglige grundlag for en ændring af prioriteringsmodellen bl.a. med henblik på at forbedre og forenkle pointsystemet for fremtidige ansøgningsrunder efter 2021.</p> <p>I forhold til andelen af projektets beliggenhed i Natura 2000-områder, vil Landbrugsstyrelsen medtage bemærkningen i det videre arbejde med at forbedre ordningen.</p>
---	--

	<p>som har stor gavn af græsning, fx hede, skov, fattigkær og strandeng, slet ikke tilgodeses med det nuværende pointsystem. Med det nuværende pointsystem kan det i prioritering af midler derfor føre til udelukkelse af de mange lodsejere, der ejer værdifulde naturarealer med de ovennævnte naturtyper fra at søge ordningen. Vi anbefaler en ændring af pointsystemet, så der i højere grad gives mulighed for at søge tilskud til pleje af andre naturtyper.</p> <p>Ligeledes fører den nuværende prioritering til ekstra administration og komplikationer i forbindelse med projektering af græsningsprojekter. Det bør derfor være muligt at indhegne mere end 50 pct. uden for de særligt udpegede Natura 2000 områder, hvor det kan begrundes fagligt (f.eks. med en udtalelse fra de naturansvarlige myndigheder). Der bør som minimum sikres mulighed for at udvide hegninger til at omfatte såvel skovarealer som områder over 50 pct. uden for de særlige udpegninger mod egenfinansiering af den del af projektet – uden at hele projektet bortfalder.</p>	
1.3.	<p>Ansøgninger</p> <p>Det fremgår af høringen, at rydningsprojekter og afgræsningsprojekter som noget nyt fremover vil kræve to separate ansøgninger. Dette vil kunne give anledning til en mere besværlig ansøgningsproces, hvis begge projekttyper søges på samme areal. I den forbindelse bør det tilstræbes at gøre processen så simpel som mulig evt. med mulighed for at genbruge dele af en ansøgning i en anden. Samtidig bør ansøgninger kunne ses i sammenhæng i prioriteringen, så man ikke opnår en situation, hvor der fx opnås tilskud til hegning uden at der opnås tilskud til rydning, som søges på det samme areal.</p> <p>Landbrug & Fødevarer skal også opfordre til, at det fremover gøres muligt at have mere end et projektområde med i samme ansøgning, da dette mindsker risikoen for fejl i ansøgningerne.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at det rent administrativt og teknisk er mere kompliceret at behandle ansøgninger med flere projektområder i en ansøgning. Som følge heraf skal der nu indsendes en ansøgning pr. projektområde. I den forbindelse er det i forvejen muligt at genbruge dele af en tidligere indsendt ansøgning. Landbrugsstyrelsen kan herudover oplyse, at prioriteringsmodellen er struktureret således, at rydningsprojekter altid prioriteres forud for projekter med forberedelse til afgræsning. Derfor kan der ikke opnås tilskud til hegning uden at der også opnås tilskud til rydning som søges på samme areal.</p>

1.4.	<i>Jf. bekendtgørelsen er det ikke muligt at søge på arealer, der er omfattet af tilsagn til pleje af græs- og naturarealer. Det modstrider med ordningens formål om at fremme de højt prioriterede naturområder samt sikre kontinuitet på områderne. Denne paragraf hindrer muligheden for at udvide eksisterende værdifulde naturarealer, hvor der allerede græsses, til større sammenhængende naturarealer med afgræsning. Ligeledes hindrer det muligheden for at søge tilskud til nyt hegn i områder, hvor hegn er blevet gammelt og slidt, og lodsejer ikke finder det økonomisk rentabelt at etablere nyt hegn, hvilket kan være u hensigtsmæssigt, da der kan være tale om værdifulde naturarealer, der i så fald ikke længere vil blive græsset. På denne baggrund vil Landbrug & Fødevarer henstille til, at det fremadrettet bliver muligt at søge tilskud efter denne ordning selv om et areal er omfattet af tilsagn om pleje af græs- og naturarealer, så længe der ikke er givet tilskud til investeringer til rydning eller forberedelse af afgræsning, og disse investeringer fortsat er omfattet af krav om opretholdelse.</i>	<p>Bemærkningen giver anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen er enig i, at bestemmelsen om, at det ikke er muligt at søge på arealer, der er omfattet af tilsagn til pleje af græs- og naturarealer bør udgå. Landbrugsstyrelsen tager bemærkningen til efterretning og vil justere på bekendtgørelsen.</p>
1.5.	<i>Der kan i lighed med tidligere år ikke søges om tilskud til forberedelse til afgræsning i skovarealer, selv om denne naturtype er et helt oplagt mål for græsning. Der bør arbejdes på at finde mulighed for at inkludere skovarealer.</i>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at ejere af private skovarealer med naturmæssig værdifuld skov samt kommunale ejere af skovarealer i Natura 2000-områder, kan søge om tilskud til skovafgræsning under ordningen om tilskud til skov med biodiversitetsformål.</p>
1.6.	<i>Som noget nyt kan der kun søges tilskud til forberedelse til afgræsning, hvis der søges til hegn. Tidligere var der også mulighed for at søge tilskud, hvis projektet indeholdt drikkevandsforsyning og Landbrug & Fødevarer vil gerne opfordre til at denne mulighed opretholdes for at give de mest fleksible muligheder for ansøger.</i>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at indhegning er en grundlæggende forudsætning for at forberede et areal til afgræsning med husdyr. Landbrugsstyrelsen holder derfor fast i, at ansøgningerne til forberedelse til afgræsning som minimum skal indeholde etablering af hegn.</p>

<p>1.7.</p>	<p>Tilskuddet størrelse <i>I lighed med den tidligere version af bekendtgørelsen er der holdt fast i brug af standardomkostninger til klargøring til afgræsning. Indførelse af standardomkostninger medfører en lettere proces for ansøger, men øger samtidig risikoen for, at økonomi og kvalitet ikke vil komme til at harmonere ved udførslen af fremtidige projekter.</i></p> <p><i>Hegn er altid dyrest at opsætte i vanskeligt terræn, både i kuperede arealer eller meget fugtige arealer, hvor der ikke kan køres med almindelige maskiner. Ud fra vores erfaringer vil omkostninger til hegning i denne type arealer ikke blive dækket 100 % med de foreslåede standardomkostninger. Det er derfor overordnet set vores indtryk, at der med indførslen af standardomkostninger vil komme til at mangle finansiering, hvis der skal opføres kvalitetshegn. Det forekommer desuden ikke hensigtsmæssigt, at 'vanskelige' arealer stilles dårligere end mere tilgængelige arealer. Der bør derfor indføres mulighed for individuel prisfastsættelse, hvor det kan dokumenteres, at de faktiske udgifter er markant over standardomkostningerne. Alternativt kan der arbejdes med flere standardprinsniveauer.</i></p> <p><i>Der er ikke sket prisjusteringer i forbindelse med den ny bekendtgørelse om tilskud til rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning. Generelt er priser på materialer steget med op til 30 pct. grundet Corona krisen. Derfor bør prissætningen i denne ordning tilpasses de faktiske omkostninger.</i></p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at standardomkostninger er den bedste gennemsnitlige prædiktions af forventede omkostninger til det etablerede projekt, og det ligger i anvendelsen af metoden, at nogle projekter vil blive overkompenseret, mens andre underkompenseres.</p> <p>På ordningen er det derfor forventet og acceptabelt, at de fastlagte standardomkostninger for etablering af hegn vil medføre følgende variation i tilskud:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projekter anlagt på komplekse naturtyper kan få et relativt lavt tilskud i forhold til deres faktiske omkostninger. - Projekter anlagt på ikke-komplekse naturtyper kan få et relativt højt tilskud i forhold til deres faktiske omkostninger. <p>Landbrugsstyrelsen er opmærksomme på, at bl.a. corona kan påvirke priserne på råmaterialer. Ved prisjusteringer af standardomkostningerne anvender styrelsen officielle prisindeks. På tidspunktet, hvor styrelsen vurderede behovet for at foretage en prisjustering til 2021-runden, var der imidlertid ikke sket nævneværdige ændringer i indekset. Der kan være et efterslæb i hvornår en ændring kommer til udtryk i prisindeks. Efterslæbet gælder så at sige begge veje, dvs. både når priserne går op og når de går ned. Konkret har Landbrugsstyrelsen anvendt prisindekset PRIS1115 i Statistikbanken, men hvis der findes andre relevante indeks modtager styrelsen gerne input hertil med henblik på prissætning til kommende ansøgningsrunder.</p>
<p>1.8.</p>	<p><i>Det er positivt at der gives mulighed for at opnå tilskud til rørbro på arealer, hvor der ikke i forvejen findes en overgang eller mulighed for passage. Begrænsningen med én rørbro pr. projektområde synes dog</i></p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen vurderer, at det er tilstrækkeligt med tilskud til en rørbro pr.</p>

	<p>unødvendig, da der normalt ikke etableres flere rørbroer end nødvendigt. På arealer hvor der er mange grøfter vil det ikke være nok med en rørovergang for at sikre optimal afgræsning. Såfremt der er behov for ansøgning om mere end én rørbro, bør der derfor åbnes mulighed for det.</p>	<p>projektområde for at sikre et sammenhængende afgræsset areal. Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at forbedre ordningen, og vil medtage bemærkningen i arbejdet hermed.</p>
1.9.	<p>Obligatorisk digital kommunikation og adgang til Tast selv</p> <p>Der stilles i bekendtgørelsen krav om at alle ansøgninger om tilskud, projektændringer, projektoverdragelser og udbetaling skal indsendes til Landbrugsstyrelsen via Tast Selv. Hvordan hænger det sammen med at man jf. §16 skal indsende ansøgninger om overdragelse ind på et særligt skema?</p> <p>I den forbindelse er det helt afgørende, at Landbrugsstyrelsen sørger for at Tast Selv er åbent og tilgængeligt for ansøgerne på relevante ordninger, når de har brug for det. Det er ikke god forvaltning at stille krav om anvendelse af systemer, der ikke er funktionsdygtige på udvalgte ordninger i længere perioder. Fx fordi Landbrugsstyrelsen ikke har etableret et givet IT-modul endnu.</p> <p>Det er også vigtigt, at der er klarhed i ansøgningssystemet, når man skal indtaste sin ansøgning. Der er en række forskellige krav alt afhængigt af om man er offentlig eller privat ansøger og det er forvirrende og en kilde til risiko for fejl, hvis man som privat ansøger, skal svare på en lang række spørgsmål, der udelukkende relaterer sig til offentlige ansøgere.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at det særlige skema ved projektoverdragelser skal vedhæftes ansøgningen i Tast Selv.</p> <p>Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at håndtere IT udfordringer. De generelle IT udfordringer håndteres dog i andre sammenhænge end denne ordning.</p> <p>Landbrugsstyrelsen vil arbejde videre med at forbedre ansøgningsskemaet, og vil medtage bemærkningen i arbejdet hermed til kommende ansøgningsrunder.</p>
1.10.	<p>Udbetalinger</p> <p>Det er afgørende, at Landbrugsstyrelsen lever op til egne mål i forhold til udbetalinger ligesom det er afgørende, at ansøgere kan indsende udbetalingsanmodninger, når de har brug for det. Når Landbrugsstyrelsen IT-moduler til udbetaling ikke er klar, så forlænges ansøgernes opretholdelsesperiode de facto, da opretholdelsesperioden først regnes fra den dato, hvor udbetalingen er gennemført. Og der kan pr. definition ikke laves en udbetaling, hvis anmodningen ikke er indsendt</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningen og arbejder løbende med at håndtere IT udfordringerne i forhold til udbetalingsanmodninger.</p>

	(på trods af at projektet i virkelighedens verden er færdigt)	
1.11.	<p>Overdragelser og ændringer</p> <p>Der har igennem længere tid været oplevelsen, at der er uklarhed omkring regler og vilkår for overdragelser af tilsagn. Der opfordres derfor til, at det beskrives i større klarhed i vejledningens afsnit 7.4. Bl.a. bør det beskrives, hvordan man forholder sig i forbindelse med generationsskifter og anden omstrukturering af bedriften. Det er helt afgørende, at der er klarhed, da der ellers er en risiko for at tilsagnet bortfalder.</p> <p>Der står bl.a. "Ved overdragelse af tilsagn i forbindelse med arv efter dødsfald, kan overdragelse godkendes til dagen efter tilsagnshavers død". Hvad betyder dette konkret? I tilfælde af dødsfald, bør der være en mulighed for at håndtere forpligtelser i forhold til Landbrugsstyrelsen på en fleksibel måde.</p> <p>Landbrug & Fødevarer vil opfordre til, at man generelt i forhold til overdragelser opnår mulighed for at få godkendt overdragelser med tilbagevirkende kraft, så man ikke risikerer at blive mødt af totalt bortfald, men kan få mulighed for at fortsætte tilsagnet.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningen og vil rette i vejledningens afsnit om overdragelse, så der er klarhed om hvordan man fx forholder sig i forbindelse med generationsskifte mv.</p>
1.12.	<p>Anmodninger om ændring af tilsagn oplever meget tunge, da Landbrugsstyrelsen har en lang sagsbehandlingstid. Dette er ikke hensigtsmæssigt, da det ofte er i forbindelse med etablering af hegn, man finder ud af, at der er behov for ændringer, som eksempelvis at gå fra 3-4 tråde til 1-2 tråde. Det burde være muligt at håndtere ændringer som disse i forbindelse med udbetalingen, da de ikke har indflydelse på selve udformningen af projektområdet.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at forbedre ordningen, og vil medtage bemærkningen i arbejdet hermed.</p>
1.13.	<p>Der bør indføres mulighed for at der ved projektudvidelser med nye yderhegn, sikres mulighed for at fjerne inderhegn søgt under samme ordning, så disse ikke skal opretholdes i den resterende projektperiode, da dette vanskeliggør græsningen af arealet.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at projektet ikke kan ændres i opretholdelsesperioden, jf. § 10, stk. 1, nr. 10. Hvis der ønskes ændret projektet i</p>

		projektperioden, kan der ansøges om en projektændring.
1.14.	<p>Sam menhæng med efterfølgende ansøgning om tilskud til pleje af arealet</p> <p>Det er vigtigt, at det er muligt for ansøgere om rydning og hegningstilskud, at søge og opnå tilskud til pleje af græs- og naturarealer når projektet er færdigt. Timing af ordningerne bør samtænkes.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at tilsagnshaverne som udgangspunkt skal afslutte projektet senest to år fra datoen for ansøgningen om tilsagn. Det er forskelligt, hvornår den enkelte tilsagnshaver reelt afslutter sit projekt. Derfor er det ikke muligt at time ordningerne.</p>
1.15.	<p>Bemærkninger til de enkelte bestemmelser:</p> <p>§5 stk. 2: Ansøgningsperioden ligger fra d. 1. oktober til d. 14. december 2021. Ansøgningsperioden ligger uhensigtsmæssigt i forhold til ansøgningsrunden for Tilskud til pleje af græs- og naturarealer. Den sene ansøgningsperiode gør det svært at nå at få etableret hegn og have dyr på arealerne inden d. 1. juni for arealer med fast græsningstryk og 21. juni for arealer, der skal fremstå synligt afgræsset.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer skal søges via fællesskemaet med frist i april måned. Tilsagnsperioden for pleje af græs- og naturarealer starter 1. september. Derfor kan problemstillingen, der rejses ikke være aktuel før der er givet tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer.</p>
1.16.	<p>§5 stk. 7: Det er uhensigtsmæssigt, at man ikke kan have flere projektområder med i én ansøgning, da det øger risikoen for fejl fra ansøger.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Der henvises til svar under pkt. 1.3.</p>
1.17.	<p>§8 stk. 2 nr. 2 og §8 stk. 3 nr. 5: Ifølge bekendtgørelsen må projektområdet ikke omfatte arealer med skov, og ansøger skal indsende dokumentation for, at skov er nødvendigt som ly og læ for græssende husdyr. Det er problematisk, at ordningen ikke tilgodeser muligheden for at græsse skov og lysåbne arealer sammen. Dette foreslås derfor ændret, så skovarealer naturligt kan indgå i hegningen.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Der henvises til svar under pkt. 1.5.</p>
1.18.	<p>§8 stk. 3 nr. 7 Vejledning og bekendtgørelsen stemmer ikke overens i forhold til, hvad der udløser tilsagn om afgræsning. Jf. denne paragraf udløses tilskud til afgræsning udelukkende, hvis der søges om tilskud til hegn og ikke længere</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningen og vil rette i vejledningen,</p>

	<i>drikkevandsforsyning som tidligere. I vejledningen fremgår det jf. afsnit 3.2 side 13, at man som minimum skal søge tilskud til hegn eller drikkevandsforsyning, mens der på vejledningens side 8 står, at der skal være udgifter til hegn. Det bør fortsat være muligt at søge tilsagn til etablering af hegn eller drikkevandsforsyning som minimum.</i>	så den stemmer overens med bekendtgørelsen. Der henvises i øvrigt til svar under pkt. 1.6.
1.19.	<p>§8 stk. 3 nr. 10: Jf. bekendtgørelsen er det ikke muligt at søge på arealer, hvor der allerede er dele, der har forpligtigelse til afgræsning. Det modstrider med ordningens formål om at fremme de højt prioriterede naturområder samt sikre kontinuitet på områderne jf. tidligere bemærkninger.</p> <p>Der er på dette punkt ikke overensstemmelse mellem bekendtgørelsen og vejledningen. Af vejledningen fremgår, at "området må ikke omfatte arealer, er indgået i et projekt, der vedrører afgræsning og for hvilket der er givet tilskud til samme investering.</p> <p>Dette er ikke det samme som fremgår af bekendtgørelsen, idet der ikke gives tilskud til investeringer i plejegræsordningen.</p>	<p>Bemærkningen giver anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen er enig i, at bestemmelsen om, at det ikke er muligt at søge på arealer, der er omfattet af tilsagn til pleje af græs- og naturarealer bør udgå. Landbrugsstyrelsen tager bemærkningen til efterretning og vil justere på bekendtgørelsen.</p> <p>Landbrugsstyrelsen vil rette i vejledningen, så den stemmer overens med bekendtgørelsen.</p>
1.20.	<p>§8, stk. 4: Det er positivt at det er blevet beskrevet, hvordan man må placere mobile elementer i vinterhalvåret.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningen.</p>
1.21.	<p>§9 st. 1 nr. 10 Fangfolde må kun benyttes på arealer, der har opnået tilsagn efter denne bekendtgørelse. Dette er u hensigtsmæssigt og bør ændres, da det kan påvirke dyreholdernes motivation negativt for at indgå i projektordningen.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at mobile elementer skal anvendes i forbindelse med det areal, der er givet tilsagn til, da projektets natureffekt er knyttet til det specifikke areal.</p>
1.22.	<p>§9 stk. 3 nr. 2: Der er krav om, at alt ryddet materiale skal fjernes fra arealet. Dette krav er uheldigt, set i lyset af den store biodiversitet, som er knyttet til dødt ved. Der bør derfor gives dispensation til, at ryddet materiale kan deponeres i bunker</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at forbedre ordningen, og vil medtage bemærkningen i arbejdet hermed.</p>

	<i>til gavn for biodiversiteten. Gyvel og andre invasive arter er naturligvis en undtagelse, og bør altid fjernes.</i>	
1.23.	<p>§14 stk. 4 <i>Ved de meget store indhegninger kan det være en udfordring kun at have en enkelt elforsyning, der bør derfor være mulighed for at søge om en ekstra elforsyning i disse tilfælde.</i></p> <p><i>Der bør tilsvarende ikke være begrænsning på antal rørbroer. På arealer, hvor der er mange grøfter, kan det være nødvendigt at etablere flere rørbroer for at sikre optimal græsning, det kan eksempelvis være strandenge og våde enge. I stedet foreslås det, at man skal redegøre for den konkrete placering af de enkelte rørbroer, der er behov for, for at kunne sikre en optimal græsning på projektområdet.</i></p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen vurderer, at det er tilstrækkeligt med tilskud til en enkelt elforsyning og en rørbro pr. projektområde for at sikre et funktionelt og sammenhængende afgræsset areal. Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at forbedre ordningen, og vil medtage bemærkningen i arbejdet hermed.</p>
1.24.	<p>§14 stk. 5 <i>Der kan maksimalt gives tilskud til det antal meter hegn, svarende til omkredsen af det indtegnede projektområde i IMK. Dette er meget problematisk på arealer, hvor det er meget kuperet, eller hvor det er nødvendigt at hegne langs et naturligt slynget vandløb. Det bør være muligt at søge ekstra midler til hegn på arealer som disse, da det er meget vanskeligt at indtegne en hegnslinje på et 2-dimensionelt kort, som stemmer overens med virkeligheden på meget skrånende arealer, da den faktiske hegnslinje er meget længere end en indtegnat linje i IMK.</i></p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at det nuværende kortgrundlag kun understøtter et 2-dimensionelt kort. Da problematikken er af mere kompleks karakter er det ikke muligt for Landbrugsstyrelsen at ændre praksis i forbindelse med den kommende ansøgningsrunde. Vi vil dog fortsat afsøge forskellige løsningsmuligheder for fremtidige ansøgningsrunder efter 2021.</p>
1.25.	<p>Bilag 1 <i>Drikkevandsforsyning: På arealer med naturligt fald, vil en rørledning være nok til at sikre drikkevandsforsyning, og i disse tilfælde er det ikke relevant at etablere pumpe. Tilskudsmuligheden kunne på denne baggrund ændres til: vandforsyning herunder pumpe eller andet der sikrer, at vandet strømmer til.</i></p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at forbedre ordningen, og vil medtage bemærkningen i arbejdet hermed.</p>
1.26.	<p>Bilag 2 <i>Rydningprojekter får fortsat mange flere point end græsningsprojekter, hvilket er problematisk, da det tilgodeser</i></p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Der henvises til svar under pkt. 1.2.</p>

	rydningsprojekter frem for græsningsprojekter.	
1.27.	<p>Vejledning</p> <p>Afsnit 2.2 <i>"Ansøgninger om forberedelse til afgræsning skal indeholde udgifter til hegn. Ved ansøgning om tilskud til forberedelse til afgræsning skal der være udgifter til hegn i ansøgningen. Det er dermed ikke længere muligt kun at ansøge og gennemføre et projekt med elforsyning."</i> <i>Der skrives elforsyning i dette afsnit, men ikke der menes drikkevandsforsyning, det har aldrig været muligt at søge tilsagn udelukkende på baggrund af elforsyning.</i></p> <p>Afsnit 3.1 <i>Det fremgår ikke tydeligt af dette afsnit, at det ikke længere er muligt at søge på arealer, hvor der allerede er tilsagn til pleje af græs- og naturarealer.</i></p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningerne og vil rette i vejledningen, så den stemmer overens med bekendtgørelsen.</p>
2.	Danmarks Nationalparker	
2.1	<p>Stærkt kritisabelt at indskrænke muligheden for tilskud til rydning i nationalparkerne</p> <p>Nationalparkerne finder det stærkt kritisk, at Landbrugsstyrelsen med udkastet til bekendtgørelse i forhold til bekendtgørelsen for 2020 indskrænker mulighederne for lodsejere i nationalparkerne ved at afskære dem fra at kunne søge tilskud til rydning, jf. § 8, stk. 2 i udkast til bekendtgørelse, der alene muliggør rydninger i og i tilknytning til de særligt udpegede Natura 2000-arealer.</p> <p>Høringsbrevet er på dette punkt direkte misvisende og ændringen er åbenlyst i strid med de seneste års arbejde fra ministeriernes side med at give nationalparkerne og vore lodsejere stadig bedre adgang til at modtage tilskud til naturforbedringer fra de statslige tilskudsordninger.</p> <p>Landbrugsstyrelsen har bl.a. i landbrugspressen argumenteret for, at denne indskrænkning sker for at promovere rydning</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at der på overdrev og nationalparker som udgangspunkt ikke findes forudbestemte arealer, der har potentiale for rydning. Dette er tilfældet for de særligt udpegede Natura 2000-områder til rydning. Da ordningen ikke stiller krav til rydningsmetode og kun vejleder om hensigtsmæssige rydningsmetoder på de forskellige naturtyper, er der en risiko for, at der gives tilskud til at rydde værdifuld natur, såsom gamle træer, krat og buskads, der er vigtige levesteder for dyr og planter, hvilket er i strid med ordningens formål.</p> <p>Landbrugsstyrelsen ønsker i den forbindelse at indsamle større erfaringsgrundlag, der kan understøtte muligheden for at det igen bliver muligt at søge om rydningsprojekter på arealer inden for nationalparkerne. Dette omfatter at der</p>

	<p>gennem græsning frem for rydning med maskiner.</p> <p><i>Indskrænkningen i ordningen kan ikke bortforklares med manglende kendskab til de udfordringer, der gælder for tilgroede lysåbne arealer, da det fortsat er muligt at opnå tilskud til rydning på de særligt udpegede Natura 2000-arealer. Landbrugsstyrelsen erkender dermed, at rydning ved nedgræsning i mange tilfælde ikke er tilstrækkeligt, da mange lysåbne arealer er så tilgroede af vedvegetation, at maskinel rydning kan være en nødvendighed, men selvfølgelig anvendt med omtanke.</i></p> <p><i>Nationalparkerne skal på den baggrund anmode om, at bekendtgørelsen for 2021 og fremover fortsat giver mulighed for lodsejere i nationalparkerne at søge om tilskud til rydning af tilgroede arealer.</i></p>	<p>etableres kriterier for rydning, der sikrer at værdifuld natur ikke bliver ryddet.</p>
2.2.	<p>Arealer i skov bør omfattes af ordningen <i>Et væsentligt middel til at øge biodiversiteten i tiden er at øge græsning i skovområder. Det virker derfor absurd, at bekendtgørelsens § 8, stk. 2, udelukker, at der kan opnås tilskud til arealer i skov, nærmest uanset det træbevoksede areals størrelse.</i></p> <p><i>Nationalparkerne skal på den baggrund anmode om, at der åbnes mulighed for at inddrage tilgrænsende skovarealer i forbindelse med tilskud til hegning m.v.</i></p> <p><i>Det absurde i forhold til skov understreges yderligere af, at det af afsnit 3.7 i udkast til vejledning til ordningen fremgår, at der heri medregnes arealer, udlagt som fredskov, jf. p. 17, 3. dot i opremsningen. Fredskov rummer lysåbne arealer, til tider endog en betragtelig andel, som dermed afskæres fra at kunne blive omfattet af tilskudsordningen. At udelukke de lysåbne arealer i fredskov fra tilskudsordningen må nærmest betragtes som en fejl, som nationalparkerne, under alle omstændigheder vil anmode om bliver rettet, hvis skov ikke generelt inddrages i ordningen, så lysåbne arealer i fredskov fremover er tilskudsberettigede.</i></p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at der som udgangspunkt ikke kan indgå arealer med skov eller arealer beliggende i skov i et projektområde, da dette skyldes begrænsninger i EU's Landdistriktsforordning.</p> <p>Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at udvikle og forbedre ordningen, og vil nærmere undersøge muligheden i forhold til EU-reguleringen for at det kan blive muligt at yde tilskud til at forberede arealer til afgræsning i et område, der både indeholder skov og lysåben natur.</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan i øvrigt oplyse, at ejere af private skovarealer med naturmæssig værdifuld skov samt kommunale ejere af skovarealer i Natura 2000-områder, kan søge om tilskud til skov afgræsning under ordningen om tilskud til skov med biodiversitetsformål.</p>

		Landbrugsstyrelsen vil rette i vejledningen, så den stemmer overens med bekendtgørelsen.
3.	Kommunernes Landsforening (KL)	
3.1.	Generelle bemærkninger Overordnet set er KL positiv over for ordningen Rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning 2021, som understøtter kommunernes økonomiske muligheder for at pleje den eksisterende natur og planlægge ny natur. KL er særligt positive over, at der med ordningen er fokus på reel naturpleje- og udvikling. Det er et område, som der med fordel kunne afsætte flere midler af til. Kommunerne er klar.	Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen: Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningen.
3.2.	Der er indskrevet en ændring i bekendtgørelsen, som betyder, at man ikke kan søge tilskud til etablering af et nyt hegn, hvis man samtidig får tilskud til pleje- og naturarealer på de samme arealer. Der er mange arealer, hvor der er afgræsning med et pleje afgræs- og naturtilskud, som er indhegnet af gamle udtjente hegn, og hvor afgræsningen kan fortsætte i mange år fremover, hvis de får nyt hegn og inventar. Ændringen kan derfor betyde, at der bliver dårligere indtjening for naturplejere fremover, hvilket jo vil have en negativ effekt for natur og biodiversitet. Det er KL naturligvis kritisk over for, og KL håber ikke, at formuleringen i bekendtgørelsen skal forstås således – også fordi det står anderledes formuleret i vejledningen, jf. bemærkninger under afsnittet specifikke bemærkninger.	Bemærkningen giver anledning til ændringer i bekendtgørelsen: Der henvises til svar under pkt. 1.4. og 1.19.
3.3.	Specifikke bemærkninger Tilskud til nyt hegn på arealer, som samtidig modtager PLG-tilskud I § 8, stk. 10 i bekendtgørelsen står følgende: ”At projektområdet på ansøgningstidspunktet ikke omfatter arealer med forpligtelse til afgræsning, der er omfattet af tilsagn om tilskud i medfør af bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer.”	Bemærkningen giver anledning til ændringer i bekendtgørelsen: Der henvises til svar under pkt. 1.4. og 1.19.

	<p>Som nævnt i ovenstående afsnit, så vurderer KL, at det kan betyde, at man ikke kan søge tilskud til etablering af et nyt hegn, hvis man samtidig får tilskud til pleje- og naturarealer på de samme arealer, men fordi det formuleres anderledes i vejledningen, så håber KL naturligvis ikke, at det er tilfældet. Hvis det ikke skal forstås således, så opfordrer KL til, at det præciseres i bekendtgørelsen.</p> <p>I Afsnit 3.9 i Vejledningen står der følgende: <i>"Du kan ikke få tilskud til udgifter, som du under en anden ordning eller på anden måde får EU-tilskud til. Tilskud til projekter efter denne ordning er ikke til hinder for, at du søger om tilskud til driften af arealerne under en af de arealbaserede ordninger, fx tilskud til pleje af græs- og naturarealer. Det er naturligvis en forudsætning, at betingelserne vedrørende den enkelte ordning kan opfyldes."</i></p>	
3.4.	<p><i>Tilskudsberettigede udgifter</i> I bekendtgørelsens § 11, stk. 1 nævnes punkt 6) andre udgifter ikke. Bør den ikke fremgå her, hvis der skal være mulighed for at gå ud over inventar, som ikke er nævnt i punkt 1-5. I vejledningens afsnit 3.11.2 er det nævnt som et punkt.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at der er mulighed for at Landbrugsstyrelsen kan godkende andre projektudgifter end de i § 11, stk. 1, anførte som tilskudsberettigede, forudsat Landbrugsstyrelsen vurderer, de er af væsentlig betydning for at gennemføre projektet. Se bekendtgørelsens § 12.</p>
3.5.	<p><i>Ansøgning om et projekt med elforsyning</i> I vejledningens afsnit 2.2 Nyt siden sidste år står der, at ansøgninger om forberedelse til afgræsning skal indeholde udgifter til hegn, og at det dermed ikke længere muligt kun at ansøge og gennemføre et projekt med elforsyning. Det er imidlertid KLs forståelse, at dette sådan set aldrig været en mulighed, men det altid har skulle været hegn eller vandforsyning. Er dette korrekt forstået, så opfordrer KL til, at det præciseres, hvad der mere specifikt er blevet ændret.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningerne og vil rette i vejledningen, så den stemmer overens med bekendtgørelsen.</p>
4.	<p>Dansk Botanisk Forening</p>	

4.1.	<p>Dansk Botanisk Forening (DBF) har med stor glæde bemærket, at der nu endelig – som vi forstår høringen - ikke længere kan fås økonomisk tilskud til halsløs maskinel rydning i naturområder, såvel rigkær som på overdrev.</p> <p>Dansk Botanisk Forening (DBF) har noteret sig, at der fremover gælder rydningspligt for projektområder, så der ikke atter kan søges og inkasseres tilskud til at ryddesamme areal igen efter bindingsperiodens udløb (før 5, nu 3 år).</p> <p>Dette turde være et vink til en projektejer om, at maskinel rydning ikke er en løsning på et (eventuelt) problem med tilgroning, med andre ord at engangsudgiften til rydning behøveren vedvarende opfølgning, der hurtigt vil blive omkostningstungt når der skal følges op med fornyede knusninger med få års mellemrum.</p> <p>Heraf følger, at den vedvarende forvaltning bedst kan løftes både økonomisk og naturmæssigt ved afgræsning.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningen. Landbrugsstyrelsen gør opmærksom på, at det stadig er muligt, at søge om rydningsprojekter på de særligt udpegede Natura 2000-områder til rydning.</p>
4.2.	<p>DBF ser derfor gerne tilskudsmuligheden til maskinel rydning fuldstændig afskaffet, og at et rydningsstilskud kun kan gives:</p> <ul style="list-style-type: none"> • i forbindelse med hegning, hvor rydning er nødvendigt langs hegnslinjen. • for specifikke naturområder hvor der foreligger en konkret og naturfaglig begrundet detaljeplan for rydningsandelen/udtyndingsplan. <p>DBF vil hermed også anbefale at ordet 'rydning' ændres til 'selektiv udtynding' af vedplantevegetationen.</p> <p>I DBF har vi set rigtig mange naturmæssige uhensigtsmæssige rydninger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rødel skyder igen. Dyrene æder ikke disse skud. Situationen bliver naturmæssigt desto værre end før rydningen. • Gråpil skyder også igen. Ikke alle dyr æder nye skud fra Gråpil. Situationen bliver naturmæssigt desto værre end før rydningen. <p>Både områder med Rødel og med Gråpil vil efter nogle år med græsning gradvist åbnesig</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at forbedre ordningen, og vil medtage bemærkningen i arbejdet hermed. Landbrugsstyrelsen ønsker, at indsamle større erfaringsgrundlag for at overveje om der kan etableres kriterier for en hensigtsmæssig rydning og for at sikre at værdifuld natur ikke bliver ryddet.</p>

	<p>med 'biologisk rydning'. En gradvis biologiske åbning med græssende dyr er til gavn for naturen, hvorimod hurtig åbning med motorsav giver vegetationen et lysmæssigt chok og fremmer stor nælde mv.</p> <p>Moser med gamle stammer af Rødel og Gråpil er desuden dokumenteret at være meget artsrige. Disse områder indgår en naturlig dynamik med væltede træer og træer med lysåben løv. Fældning uden naturfaglig begrundelse kan i de fleste tilfælde være en katastrofe, der sætter målene for god natur 50 år eller mere tilbage.</p> <p>Til en konkret og naturfaglig plan hører, at total rydning ikke er naturmæssigt hensigtsmæssig: De fleste naturtyper skal have en vis grad af trædække, og variationen af sol og skygge giver mulighed for langt flere arter end helt lysåbne områder. Mange buske giver desuden opvækststeder for nye arter. Skygge er også et gode for de græssende dyr. Områder med blandet lysåbent og træer/buske er et naturligt aspekt af vore naturtyper.</p> <p>Derfor mener vi i DBF, at tilskud til rydning i den grad bør reduceres og i det mindste kun gives, hvor der foreligger konkrete naturfagligt begrundede planer vedr. hegnslinjer eller fagligt begrundede naturplaner, der indeholder kvalificeret bud på hvor meget der skal ryddes/udtyndes, hvilke arter og hvorfor, og hvordan opfølgningen (= den efterfølgende afgræsning) vil sikre mod genvækst.</p>	
--	--	--

Høringssvarene kan ses i deres fulde længde på høringsportalen.